

מראי מקומות - יבמות

ט.ט.

א. ואימא

הק' תוס', הא בעלמא אמרי' דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא, לחומרא מקשיני, וא"כ מהי קו' הגמ' דאולי נדרוש לקולא. וכ' הקרן אורה דלכאו' יש ליישב קו' תוס', דכאן הסברא היא לדרוש לקולא דוקא, דכיון דביאת עכו"ם ועבד כביאת בהמה היא, א"כ שפיר י"ל דאין ביאתו פוסלתה מתרומה. אולם העיר דלכאו' ק' לשי' רש"י בסוגיין, דס"ל דנדון הגמ' הוא בין לענין ביאת עכו"ם ובין לענין ביאת חייבי כריתות, ובחייבי כריתות אין שייך לומר דכביאת בהמה הוא. (ואולי ס"ל לרש"י דכיון דבין הפסולים שאין להם אלמנות וגירושין, יש מי שביאתו כבהמה, א"כ יותר מסתבר לדרוש לקולא, ולומר דכולן אינן פוסלים, ולא תאמר דכולם פוסלים, אף מי שביאתו כבהמה.)

ב. אם כן ריבוי לוי' וישראלית למה לי

והק' רש"י, דלמא בא לאשמעינן דמי שיש לו אלמנות וגירושין מיני', אם יש לה זרע מיני', אפי' אם גם יש לה זרע מכהן, אינה אוכלת בתרומה, דהא יש לה זרע מישראל, וזה פוסלה מאכילת תרומה. וכ' דאין שייך לומר כן, דהא זרע של בת כהן פוסלה מתרומה דבי נשא, וכ"ש לוי' וישראלית שאין אוכלין אלא מחמת בנן. והק' המהרש"א, לימא היא הנותנת, כמו שאמרנו לעיל, דכיון דכהנת עצמה יש לה קדושה עצמית, קל טפי לחלל אותה קדושה מדין דלוי' וישראלית יכולים להתחלל מדין אכילת תרומה שאוכלים משום בניהם. ותי' דמאי דאמרי' דהיא הנותנת, זהו רק היכא דביאה מאיש פסול פוסלתה, בזה שפיר שייך לומר סברא דכיון דכהנת היא, הוי חילול יתירה בקדושתה, ומועיל החילול טפי אצלה מאצל לוי' וישראלית. אבל כאן לא מיירי בביאת אדם פסול, אלא מיירי בביאת ישראל כשר, ובוה הנדון הוא לפוסלה מאכילת תרומה, אבל לא מצד חילול בקדושתה. וא"כ, שפיר י"ל דאם כהנת, שאוכלת מחמת עצמה, מ"מ זרע בנה ישראל פוסלתה מאכילת תרומה, ק"ו ללוי' וישראלית, שאין אוכלים אלא מחמת בנם כהן, שבנם לוי וישראל פוסלים.

ג. לר"ע דאמר אין קדושין תופסין

בחייבין לאווי... אלמנה וגרושה ל"ל

כ' השער המלך (איסורי ביאה טו, ד), דלכאו' יש להביא ראי' מכאן לשי' המהרשד"ם דביאר בשי' הרמב"ם דאף דאיסור שפחה לבן חורין הוא מדרבנן, מ"מ איסור עבד לבת ישראל הוא מן התורה, דאם אי' דגם איסור עבד לבת ישראל הוא מדרבנן, אבל מדאורייתא מותרת, א"כ לימא דקרא דאלמנה וגרושה צריך גם לר"ע, לומר דאף דאין הביאה אסורה, ואינו זר אצלה מן התורה, מ"מ כיון דאין לו אלמנות וגירושין לה, ממילא פסולה לתרומה. וכ' דאין להק' דלר"ע גם ק' מהו בכל נכרים, הרי ג"כ שרי מן התורה, זה לא קשה, דהא התורה אוסרת דרך אישות עם עכו"ם, וא"כ שפיר קרינן ב' איש זר.

ד. ואימא נבעלה לפסול לה, אף מחזיר גרושתו

פרש"י, הרי הוא זר אצלה ותפסי בה קידושין, אלמה תניא היא

כשרה וולדה כשרה, ואוקימנא דכשרה לכהונה וכ"ש לתרומה. כ' המהרש"א דאין כוונת רש"י לומר שהיא עצמה כשרה לכהונה, שהרי פסולה וקיימא משעת גירושה, אלא ה"פ, דולדה כשרה לכהונה, וכ"ש שהיא עצמה כשרה לתרומה, ע"ש לביאורו.

ה. ואימא נבעלה לפסול לה אף מחזיר גרושתו וכו', לאיש זר אמר רחמנא, מי שזר אצלה מעיקרא

העיר המגיד משנה (איסורי ביאה יח, א) על הא דהרמב"ם לא הביא דין זה דמחזיר גרושתו דנפסלה לכהונה, וביאר שהוא משום דאין נפק"מ במה שעכשיו פסולה לכהונה, דכיון דהיתה גרושה מעיקרא, כבר היתה אסורה לכהונה. וע' במנחת חינוך (רס"ו, י"ט) דכ' דעדיין אינו מיושב כל הצורך, שהרי מ"מ איכא נפק"מ במה שאינה מוזהרת עכשיו משום לאו דזונה, דאינה לוקה משום זונה, והי' לו להרמב"ם לפרש דאין למחזיר גרושתו דין זונה. ולכן כ' המנ"ח דבאמת מי שבא על גרושתו שנשאת לאחר עושה אותה זונה, ומה דאי' בגמרא דבעינן זר אצלה מעיקרא, זהו רק לענין תרומה, אבל לענין פסול כהונה אינו דין דצריך להיות זר אצלה מעיקרא. אולם הק' דעדיין יש להק', למה לא הזכיר הרמב"ם הדין דמחזיר גרושתו כשרה לתרומה, הגם דכל ביאות איסור פוסלתה לתרומה, וצ"ע. וע"ע מש"כ המנ"ח, דבאמת הרמב"ם ס"ל כתוס' לעיל (מד: בשם הר"ם), דזונה אסורה בתרומה, אבל סוגיין דדייני' על מחזיר גרושתו אם נחשב זר אצלה מעיקרא או לא, הוא על הצד דאינה זונה, דאם זונה היא, אז ודאי פסולה, ולא מחלקינן בין זר אצלה מעיקרא או לא. וא"כ, כיון דהרמב"ם פסק דמחזיר גרושתו זונה היא, א"כ שפיר ס"ל דפסולה אף לתרומה, ודלא כסוגיין, ושפיר לא הביא הרמב"ם הא דמחזיר גרושתו מותרת בתרומה, דבאמת לדעתו היא אסורה.

ו. לאפוקי מצרי שני שאין זרעו פסול שנאמר בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ד'

הק' הריטב"א, מה ראי' הביא מקרא זה, הרי מהכא נראה רק דבני מצרי שני כשרים לקהל, אבל עדיין אולי פסולים לכהונה, וא"כ אולי גם ר' יוסי מודה דגם אלמנתו תהי' אסורה לכהן. ותי' דסוגיין אזלא אליבא דר' יוחנן דס"ל לקמן (עז:): דמצרי שלישי אף כשר לכהונה, מדכתיב בתולה מעמיו יקח אשה, דהיינו בתולה הבאה מב' עממין. ומה דהגמ' נקטה קרא דבנים אשר יולדו להם, נקט חד קרא חלופי קרא אחרינא. אבל הראב"ד (הובא בחי' הריטב"א בקדושין עה.) ס"ל דכוונת הגמ' כפשוטו, והגמ' נקטה קרא זה בדוקא, ומשום דס"ל להגמ' כר"ל, דבאמת אסורים מצרים בדור ג' לבא בכהונה. וא"כ, מהו החילוק מכ"ג, הרי בשניהם הזרע פסול, וא"כ למה אין אוסרים אשת מצרי שני לכהונה ג"כ, כמו שאלמנה לכ"ג אסורה לכהונה. וביאר הראב"ד דהכי קאמר "שאין זרעו פסול כמוהו, דאיהו פסיל אפי' לקהל ישראל, ובתו אינה פסולה אלא לכהונה בלבד. וכיון שכן, שאין הבנים דומה לו באיסורים, ממילא אינו דומה לכה"ג דחילל זרעו לגמרי, וא"כ אין האשה מתחללת."